

Sektor Bildning

Förskolans arbete med att främja likabehandling och förebygga diskriminering och kränkande behandling

2025 Förskolan Granen

Foto: CIENPIES Design

Innehållsförteckning

Innehåll

1. Inledning.....	3
2. Främja likabehandling	4
2.1 Trygghet/Ålder	5
2.2 Självkänsla/Kön, könsöverskridande	5
2.3 Empati/Funktionsnedsättningar	5
2.4 Respekt/Etnisk tillhörighet, religion och annan trosuppfattning	5
3. Förebyggande arbete – Aktiva åtgärder	6
3.1 Plan mot diskriminering och kränkande behandling.....	6
3.1.1 Uppföljning och kartläggning av risker för kränkningar.....	6
3.1.2 Analys och bedömning av orsakerna till upptäckta risker	6
3.1.3 Planering och genomförande av åtgärder	7
3.1.4 Utvärdering.....	7
4. Arbetsgång vid kännedom om upplevda kränkningar.....	7
5. Bilagor.....	8

1. Inledning

Förskolans arbete med att främja likabehandling och förebygga diskriminering och kränkande behandling följer kommunens *Riktlinjer för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling* (Beslutad 2022-11-10).

Vision

Förskolorna i Östhammars kommun ska vara en plats där alla barn har rätt till en trygg lärandemiljö fri från diskriminering och kränkande behandling. Utbildning och undervisning ska genomsyras av värdegrundsfrågor där olikheter ses som en tillgång.

Mål

Vårt mål är att inget barn får utsättas för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

Syfte

Syfte med arbetet är att främja likabehandling och förebygga diskriminering och kränkande behandling. Det främjande arbetet handlar om att hitta och stärka positiva förutsättningar för att alla barn ska ha lika rättigheter och möjligheter. Det förebyggande arbetet siktar på att minimera risken för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Lagar och förordningar

Arbetet regleras i följande lagar och förordningar:

- FN:s konvention om barns rättigheter¹

Barnkonventionen sätter barnperspektivet och barns rätt till likabehandling i fokus.

Konventionen bygger på perspektivet att barnets bästa alltid skall komma i främsta rummet. Den talar om rätten till liv och utveckling, om barns rätt till inflytande och att få göra sin röst hörd i allt som angår dem.

- Diskrimineringslagen²

Denna lag har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder (de sju diskrimineringsgrunderna). Den som bedriver utbildning får inte diskriminera något barn.

- Skollagen³

Huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn. (6 kap 6 §)

Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och

¹ UNICEF Sverige (2023) Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter.

<https://beta.unicef.se/barnkonventionen/las-texten>

² Diskrimineringslag (2008:567)

³ Skollag (2010:800) 6 kap 7 och 8 §§

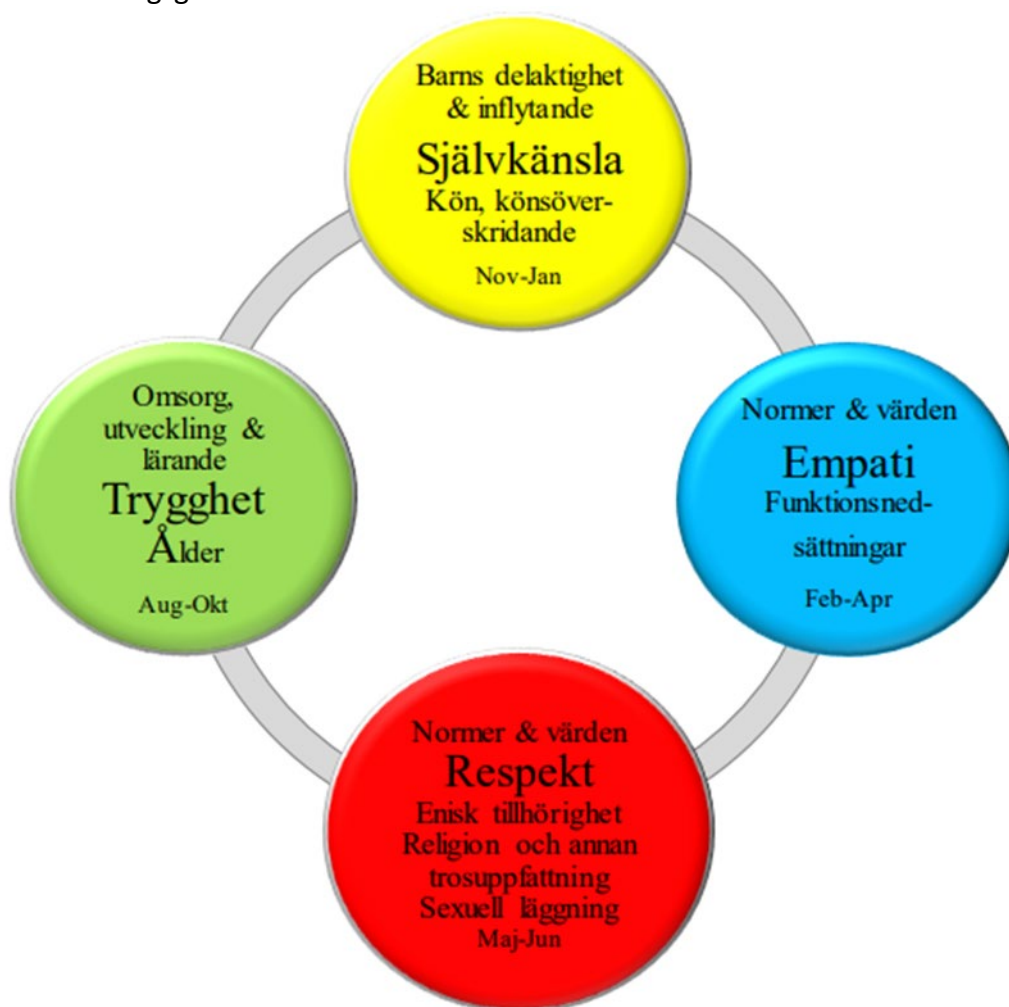
elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. Hur de planerade åtgärderna genomförts ska beskrivas i efterföljande års plan. (6 kap 7 och 8 §).

- Läroplan för förskolan⁴

Inget barn ska i förskolan bli utsatt för diskriminering [...] eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas. Förhållningssättet hos alla som verkar i förskolan, och deras sätt att agera och tala om något, påverkar barnens förståelse och respekt för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle. Därför är alla som verkar i förskolan viktiga som förebilder. Utbildningen ska ge barnen möjlighet att utveckla sin förmåga till empati och omtanke om andra genom att uppmuntra och stärka deras medkänsla och inlevelse i andra människors situation.

2. Främja likabehandling

Förskolans arbete med att främja likabehandling sker kontinuerligt utifrån nedanstående områden som är kopplade till förskolans läroplan (kursiverad text tagen ur Lpfö18)⁵ och diskrimineringsgrunderna. Detta dokumenteras i Unikum.

⁴ Skolverket (2018) Läroplan för förskolan (Lpfö18) sid 5.

⁵ Ibid

2.1 Trygghet/Ålder

- *Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla sin identitet och känner trygghet i den samt medvetenhet om rätten till sin kroppsliga och personliga integritet*
- *Vi gör medvetna val i gruppindelningar utifrån barnens intressen och behov*

2.2 Självkänsla/Kön, könsöverskridande

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- *Förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra*
- *Förståelse för demokratiska principer och förmåga att samarbeta och fatta beslut i enlighet med dem*
- *Förskolan ska aktivt och medvetet främja alla barns lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet*
- *Förskolan har ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar barnens utveckling, val och lärande*

2.3 Empati/Funktionsnedsättningar

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- *förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra*
- *respekt och förståelse för att alla människor har lika värde och de mänskliga rättigheterna*
- *Alla barn ska få en utbildning som är utformad och anpassad så att de utvecklas så långt som möjligt*

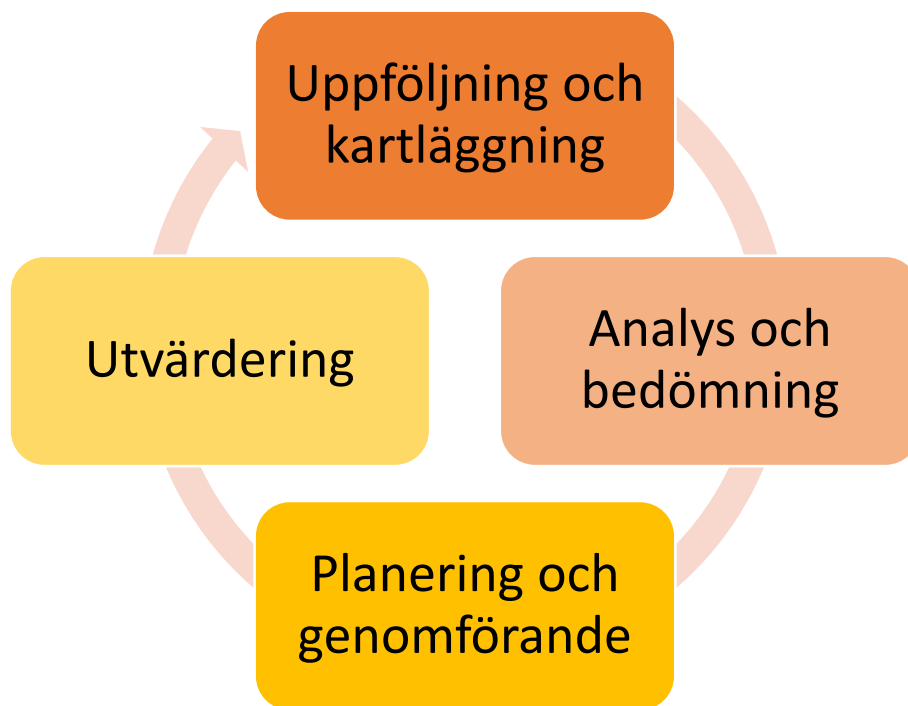
2.4 Respekt/Etnisk tillhörighet, religion och annan trosuppfattning, sexuell läggning

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- *öppenhet, respekt, solidaritet och ansvarstagande*
- *ett växande ansvar och intresse för hållbar utveckling och att aktivt delta i samhälle*
- *Förskolan är en social och kulturell mötesplats som ska främja barnens förståelse för värdet av mångfald*

3. Förebyggande arbete – Aktiva åtgärder

Aktiva åtgärder omfattar samtliga sju diskrimineringsgrunder (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder) och är ett arbete som ska ske kontinuerligt i fyra steg.⁶

Aktiva åtgärder innebär att arbeta för att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter för barn. Arbetet med aktiva åtgärder sker i samverkan med barn och vårdnadshavare och omfattar hela utbildningen såsom exempelvis pedagogiskt material, lärmiljö inne/ute samt bemötande i vardagen. Varje avdelning dokumenterar det förebyggande arbetet i en plan mot diskriminering och kränkande behandling. Rektor dokumenterar arbetet i den årliga kvalitetsrapporten.

3.1 Plan mot diskriminering och kränkande behandling

3.1.1 Uppföljning och kartläggning av risker för kränkningar

- Redogör för uppföljningen och utvärderingen av föregående års planerade åtgärder.
- Gör en kartläggning och skriv ned de risker ni identifierat via exempelvis diskussioner, observationer, intervjuer, trygghetsvandringar.

3.1.2 Analys och bedömning av orsakerna till upptäckta risker

Analysera och reflektera kring orsakerna till riskerna och hindren som identifierats i kartläggningen.

⁶ Diskrimineringslag (2008:567) 3 kap

3.1.3 Planering och genomförande av åtgärder

Sätt upp konkreta och uppföljningsbara mål ni kommer arbeta med för att förhindra/förebygga de risker ni identifierat. Bestäm åtgärder för att nå målen. Gör en tidsplan för genomförandet av åtgärderna. Besluta vem som ansvarar för att följa upp respektive åtgärd.

3.1.4 Utvärdering

Utvärdera och analysera åtgärderna. Har åtgärderna gett resultat? Hur ser vi det? Hur går vi vidare? Behövs kompletterande åtgärder?

4. Arbetsgång vid kännedom om upplevda kränkningar

I styrdokumentet *Riktlinjer för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling* (Beslutad 2022-11-10) finns i kapitel 3. *Arbetsgång vid kännedom om upplevda kränkningar eller trakasserier*. Denna ska följas vid kännedom om upplevda kränkningar i förskolan med nedanstående tillägg då vuxen kränker barn.

- När personal eller vårdnadshavare kränker ett barn måste den som upptäcker detta agera utan dröjsmål. Visa tydligt att du är på barnets sida.
- Ta den vuxne åt sidan och ställ frågor om hur den tänkte/menade samt hänvisa till diskrimineringslagen.
- Rektor informeras och ansvarar för att utreda, åtgärda, dokumentera och följa upp vidtagna insatser.
- Verksamhetschef informeras alltid och håller sig informerad om ärendet tills det är säkerställt att kränkningarna upphört.

5. Bilagor

Definitioner

Kränkande behandling

”Kränkande behandling: ett uppträdande som utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567) kränker ett barns eller en elevs värdighet.”⁷

Kränkande behandling kan utföras av en eller flera personer. Ett barn kan bli utsatt för kränkande behandling av personal eller andra barn. Kränkande behandling kan till exempel vara nedsättande ord eller knuffar, men kan även bestå av utfrysning.⁸

Diskriminering

Lagen förbjuder sex former av diskriminering. Diskriminering är att någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan behandlas, kopplat till någon av de sju diskrimineringsgrunderna; kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Diskriminering utifrån diskrimineringsgrunderna regleras i diskrimineringslagen (2008:567).⁹

Kön

Kön i form av kvinna/flicka eller man/pojke som registreras vid födseln eller senare fastställs.

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet avses en persons nationella och etniska ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Religion och annan trosuppfattning

I trosuppfattning ingår åskådningar som är jämförbara med religion. Etiska, filosofiska eller politiska värderingar/åskådningar ingår inte.

Funktionsnedsättningar

Med funktionsnedsättning menas nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga som uppstår i mötet med omvärlden. En individ kan ha en funktionsnedsättning, men är inte funktionshindrad. Det är omvärlden som står för hindren, inte individen själv.

Könsöverskridande identitet eller uttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck handlar om människor som ibland eller alltid bryter mot samhällets normer och föreställningar om hur kvinnor och män förväntas se ut eller vara.

⁷ Skollag (2010:800) 6 kap 3 §

⁸ [Kränkande behandling, mobbning och diskriminering - Skolverket](#) Hämtad 2023-06-20

⁹ Diskrimineringslag (2008:567) 1 kap 4 §

Sexuell läggning

Med sexuell läggning menas hetero, -homo – eller bisexuell läggning, vilka är de sexuella läggningar som finns definierade enligt svensk lag.

Ålder

De lagar och regler som antagits av riksdagen, där ålder anges, ska inte ses som ett uttryck för diskriminering. Som skola eller förskola gör du dig då inte heller skyldig till åldersdiskriminering vid tillämpning av dessa regler. Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder om det finns ett syfte.

Plan mot diskriminering och kränkande behandling

2024/2025 Förskolan Granen

Uppföljning och kartläggning av risker för kränkningar

- Redogör för uppföljningen och utvärderingen av föregående års planerade åtgärder. Sammanfattning från förskolan Granens tre avdelningar läsåret 2024/2025:

Vi upplever att alla barn är trygga och tycker att det är roligt i sin grupp/avdelning. Detta ser vi bl.a genom att alla vet vilken grupp de tillhör och att de vet var de ska gå eller vilken vuxen de ska följa med när det är dags för grupp. De är trygga i miljön och känner väl igen alla vuxna omkring sig.

Det har varit positivt att vi har varit två pedagoger i varje grupp för att kunna ha undervisning på flera nivåer. Vi har sett en utveckling hos barnen genom att vi har låtit dem testa och försöka själva, innan vi går in och hjälper. Vi ser också att en tydlig struktur (med bildstöd) skapar trygghet och att barnen vet vad som ska hända.

Att komma igång med arbetet med lekzoner har tagit lång tid, vi arbetar vidare med detta. Vi fortsätter att arbeta för att få in en bra rutin för lekzonerna och vi personal måste bli bättre på att vara i lekzonerna. Vi har beslutat att vi ska fotografera oss pedagoger och sätta upp vid aktivitetstavlan för att tydliggöra för alla. En styrd och en fri aktivitet ska erbjudas i ateljén.

Lär miljöer som alla kan delta i oavsett kön har vi arbetat med under året. Vi har inte upplevt att något barn blivit uteslutet ur lek eller inte kunnat delta på grund av kön. Vi fortsätter med att försöka skapa inkluderande lärmiljöer och uppmuntrar barn till att våga ta plats och prata.

Det är viktigt att det finns varierad litteratur. Vi byter ut böcker på avdelningen men kan bli bättre på att verkligen se till att det finns en variation. Vi planerar att använda en checklista där vi kan pricka av vilka typer av böcker som används på avdelningen. Böcker som finns på förskolan behöver vi sprida ut på alla avdelningar. Vid nästa beställning av böcker kan vi tänka på att beställa några tjockare mer hållbara böcker för de yngre barnen, utifrån denna checklista.

Inkluderande miljö där alla ska få känna sig delaktiga är viktigt och att vi genomför trygghetsvandring

Vi har blivit bättre på att använda bildknipporna. Lekzonerna inne på eftermiddagen har kommit igång och fungerar. Vi arbetar vidare med lekzonerna inne och hjälper barnen att hitta sitt namn när de ska välja rum. Systemet där barnen kan välja rum fungerar bra.

Trygghetsvandring genom vårt nya arbetssätt har tydligare visat på barneets egna upplevelse av förskolan och dess miljöer. Här behöver uppföljningen utvecklas.

Matsituationen har blivit en naturlig undervisningstillfälle då vi på ett naturligt sätt samtalar om våra olikheter och tro och där vi kan lyfta dem på ett positivt sätt genom att förklara och ställa följdfrågor. Vi har lagt stor vikt vid att vara närvarande pedagoger i barnens interaktion med varandra. Då vi uppmärksammat att många barn haft stort behov av stöttning i sociala sammanhang för att förstå innebörden att visa respekt för varandra

Vi ska även kartlägga relationer på individnivå.

- Gör en kartläggning och skriv ned de risker ni identifierat via exempelvis diskussioner, observationer, intervjuer, trygghetsvandringar.

Vi har, efter vår pedagogiska årshjul där de sju diskrimineringsgrunderna finns kopplade, identifierat följande:

Risker utifrån relationscirkel: att vi missar de barn som är mer självständiga än andra. Detta har kommit upp till diskussion på alla avdelningar på huset.

Risker som alltid kommer att finnas är att barn diskrimineras på grund av olika typer av olikheter eller att barn i behov av särskilt stöd blir kränkta för att de inte gör som alla andra.

En risk då barn kan känna otrygghet och som uppkommit under trygghetsvandringarna är till exempel att vissa barn upplever en det jobbigt vid toalettbesök. Både på grund av att känna sig otrygg för att de är ensamma, för att det är ex mörkt eller för att något annat barn kommer in och stör på toaletten.

Analys och bedömning av orsakerna till upptäckta risker

Analysera och reflektera kring orsakerna till riskerna och hindren som identifierats i kartläggningen.

Trygghetsvandringarna visade att barnen överlag känner sig trygga på förskolan och i de olika miljöerna, sedan finns det vissa specifika situationer som exempelvis toalettbesök, eller övergångar, där vissa barn kan känna en viss oro.

Det som uppmärksammats som negativt under trygghetsvandringen har följts upp och åtgärdats, exempelvis med en nya dörr till toaletten eller rutiner för att en vuxen följer med till varje toalett.

Risker att barn diskriminerar andra på grund av olikheter kommer alltid att finnas och är något som vi ständigt behöver vara uppmärksamma på. Därför har målet varit att skapa en trygg miljö där alla barn känner sig värdefulla och där individuella olikheter tas tillvara. Vi behöver vara närvarande aktiva pedagoger som lyfter olikheter som något positivt, både spontant och via variation i litteratur.

Planering och genomförande av åtgärder

Sätt upp konkreta och uppföljningsbara mål ni kommer arbeta med för att förhindra/förebygga de risker ni identifierat. Bestäm åtgärder för att nå målen. Gör en tidsplan för genomförandet av åtgärderna. Besluta vem som ansvarar för att följa upp respektive åtgärd.

Använd följande rubriker för varje mål ni valt att arbeta med:

Mål

Åtgärd/er

Ansvarig

Tidsplan

Trygghet/ålder

Mål: Vidareutveckla uppföljningen av trygghetsvandringen

Åtgärd/er: Fotografera alla rum i huset, samt platser ute på gården där vi inte alltid ser, ex. inne i lekstugan, bakom vissa buskar osv.

Ansvarig: Mossan

Fota Kotten, Stubben, lekhallen och ute ansvarar två pedagoger

Tidsplan: Vecka 35, 36

Mål: Att skapa en trygg miljö där alla barn känner sig värdefulla och där individuella olikheter tas tillvara.

Åtgärd/er: Vi stöttar barnen vid konfliktsituationer, där vi tar hjälp av bildstödet med ja/nej-signaler och samtycke. Vi lyfter barns olika åsikter i dagliga diskussioner och stöttar alla barn att våga komma till tals. Med de yngsta barnen kan det till exempel handla om att våga prata med ord, ex säga mjölk eller vatten.

Ansvarig: Alla pedagoger

Tidsplan: hela terminen

Emapti och funktionsnedsättningar

Mål: Att öka förståelsen för varandra och våra olikheter.

Åtgärder: Samtycke - lära sig läsa av varandra och agera därefter. Stötta och hjälpa till att läsa av och sätta ord på det som sker. Alla avdelningar har bilderna uppe och pratar kring dem med barnen.

Ansvarig: alla pedagoger

Tidsplan: hela terminen

Självkänsla, kön/genus, könsöverskridande identitet.

Mål: Varierad litteratur, som visar på olikheter.

Åtgärder: Se till att det finns en variation i litteraturen, som exempelvis visar olika kön, ålder, funktionsvariationer, hudfärg, religion, osv.

Ansvarig: En från varje avdelning.

Tidsplan: Vi går igenom alla böcker under december månad.

Utvärdering

Utvärdera och analysera åtgärderna. Har åtgärderna gett resultat? Hur ser vi det? Hur går vi vidare? Behövs kompletterande åtgärder?

Använd följande rubriker för att utvärdera de mål ni arbetat med:

Mål

Utvärdering av åtgärd/er

Analys

Mål: Trygghet/ålder

Utvärdering av åtgärder samt analys:

Det nya materialet för trygghetsvandringen har fungerat bra. Det är dock viktigt att tänka på

att vi pedagoger behöver sortera ut bilderna och välja några som diskuteras för att det inte ska bli för mycket för barnen. Det som har kommit upp handlar främst om toaletten och att inte vara ensam där eller om det är mörkt. Här behöver vi pedagoger stötta och finnas nära! Andra kommentarer om rädsla eller oro har inte handlat om förskolan, exempelvis "om det kommer en björn i skogen". Barnen upplevs trygga i att vara på alla avdelningar och tillsammans med alla pedagoger.

På avdelningen för de yngsta har flera barn har slutat med blöja under året och vi arbetar med att barnen ska känna sig trygga med att kunna säga till oss när de är kissnödiga.

Arbetet kring empati så har mycket handlat om att finnas närvarande och kunna stötta oss sätta ord på händelser och känslor vid olika situationer, där barn blir ex glada eller ledsna. Vi ser att barnen mer och mer uppmärksammar känslor genom att peka, visa eller berätta att någon exempelvis är ledsen. Vi ser också att barnen tröstar varandra eller hämtar en vuxen om någon är ledsen. Vi samtalar också om att det kan kännas bra för den som är ledsen om man vågar säga förlåt. Vissa barn som har kommit längre i sin språkutveckling kan samtala mer kring om hur vi kan vara mot varandra för att vara en bra kompis. Vi ser dock att det i stunden kan vara svårt att göra så som vi har pratat om och att vi vuxna måste finnas närvarande för att kunna avleda, påminna och stötta.

Barnen pekar och lyfter oftare känslobilderna nu än tidigare där vi samtalar om hur någon kan känna ex. vid konflikt eller oliktankande. Detta ger en ökad förståelse för samtyckets innebörd och kunskapen om att läsa av varandra. Vi ger då både pedagoger och barnen ett konkret verktyg att luta sig mot i sina förhållningssätt.

Vi har pratat om att vi ibland behöver bryta vissa mönster mellan barn för att minska konflikter. Därför kommer vi att skifta barn mellan avdelningar vissa tider under dagen. Bildschemat med känslor (glad/ledsen) är väldigt bra och vi samtalar mycket vid konflikter eller när vi pratar om egna eller andras känslor och det underlättar att det finns flera stycken uppsatta. Vi använder dessa mycket vid samtal då de är väldigt enkla och tydliga att använda. Det är viktigt att förmedla till vårdnadshavare hur vi arbetar med konfliktlösning.

Mål: Empati och Funktionsnedsättningar

Utvärdering och analys:

Det handlar om ett förhållningssätt som vi alltid ska ha med oss. Vi behöver påminna varandra, liten som stor, att våga säga till och lyfta diskussioner på reflektionsmöten. Barnen har fått en annan förståelse då de fått prova på att måla, skriva med mun och fötter. Detta var uppskattat men svårt att sätta sig in i situationen. De äldre barnen blev frustrerade när det inte gick som de tänkt när de skrev med fötterna, här behövde vi pedagoger stötta för att de ska kunna fullfölja uppgiften. Vi har även tagit tillvara på frågor som uppkommer i leken ex. - Hur har de lärt sig det här?

Genom vårt arbetssätt har vi ökat förståelsen och kunskapen om olika funktionsvariationer och få inblick i en annan vardag. Ett viktigt arbete som måste ske fortlöpande. Vi behöver oftare lyfta och samtala om begreppet samtycke och dess innebörd både med barn och pedagoger. Detta för att ge en extra förståelse hur mitt agerande påverkar andra.

Mål: Självkänsla, kön/genus, könsöverskridande identitet.

Utvärdering och analys: Vi har gått igenom alla böcker på förskolan utifrån en checklista för representation. Vi ser att förskolans utbud av böcker erbjuder en bred variation även om vi inte checkar av alla punkter på listan. Vi sparar checklistan för att vid nästa bokbeställning se

över så att vi kan beställa böcker med de representationer vi ännu inte har. Nästa steg blir att se till så att vi/barnen faktiskt läser en variation av böckerna och inte alltid väljer samma böcker vid läsning.

Det är också viktigt att diskutera och att fortsätta lyfta hur vi som pedagoger bemöter barnen utifrån de olika diskrimineringsgrunderna och kring vår människosyn.